

**Prof. dr hab. Marek
Adamczewski**
Ul. Politechniczna 15A m5
80-238 Gdańsk
e-mail:
marek.adamczewski@asp.gda.pl

Akademia Sztuk Pięknych
w Gdańsku
Wydział Architektury i Wzornictwa
80-836 Gdańsk, Targ Węglowy 6

RECENZJA

**dorobku twórczego i pracy doktorskiej
pani mgr Malwiny Antoniszczak
promotor - prof. dr hab. Czesława Frejlich**

**Akademia Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie
Wydział Form Przemysłowych**

Podstawy recenzji

- PORTFOLIO autorki o objętości 63 stron (w zapisie elektronicznym) zawierające wykaz dorobku oraz ilustracje i opisy wybranych projektów
- Rozprawa doktorska „**Umożliwienie recepcji wystaw muzealnych osobom z niepełnosprawnością wzroku**” o objętości 240 (!) stron.
- Streszczenie rozprawy (osobny dokument)

Pani Malwina Antoniszczak jest absolwentką Wydziału Form Przemysłowych Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie (2003) i studiów podyplomowych w Ecole Nationale Supérieure de Creation Industrielle - Les Ateliers w Paryżu (2005-2007). Od 2015 roku jest zatrudniona na stanowisku naukowo-dydaktycznym w Instytucie Sztuki i Designu na Uniwersytecie Pedagogicznym w Krakowie, a od 2019 roku prowadzi również zajęcia z podstaw ergonomii na Wydziale Form Przemysłowych krakowskiej ASP, a także na tej samej uczelni zajęcia z ergonomii w projektowaniu na Wydziale Architektury Wnętrz.

Była stypendystką Rządu Francuskiego w 2005 roku, a także Państwowej Wyższej Szkoły Filmowej La Fémis w Paryżu, a w roku 2016 otrzymała roczne stypendium twórcze Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Zajmuje się scenografią muzealniczą i aranżacją wystaw, a jej zainteresowania naukowe i pedagogiczne skupiają się obecnie na projektowaniu dla osób niewidzących i niedowidzących oraz szerzej na projektowaniu uniwersalnym. Zaprojektowała ponad trzydzieści wystaw i instalacji multimedialnych m.in. dla: Muzeum Narodowego w Krakowie, Muzeum Etnograficznego w Krakowie, Międzynarodowego Centrum Kultury w Krakowie, Muzeum Historii Fotografii Mu Fo w Krakowie, Polin - Muzeum Żydów Polskich w Warszawie. Otrzymała wiele nagród i wyróżnień - m.in.: I miejsce w konkursie Instytutu Adama Mickiewicza na projekt wystawy *Marzec 68. Pożegnanie i Powroty* (2008), II nagrodę w konkursie na projekt stałej ekspozycji Muzeum Żydowskiego w mieście Oświęcim (2015). Wystawa *Dotknąć obrazu. Malczewski, Szyborska, Antonisz* w Muzeum Collegium Maius w Krakowie, prezentująca m.in. projekty studenckie zrealizowane pod jej opieką otrzymała wyróżnienie (XXXIV konkurs na Wydarzenie Muzealne Roku Sibilla 2013).

Ocena dorobku twórczego

„Wykaz dorobku” pani Malwiny Antoniszczak zawiera informacje o udziale w konsultacjach i pracach zespołowych (3 pozycje), publikacjach jej autorstwa (9), wybranych projektach wystaw (22 wystawy zrealizowane w latach 2008 – 2018), zrealizowanych instalacjach (8 w Krakowie, Warszawie, Londynie, Weimarze). Obejmuje również 7 projektów produktów i projekt scenografii do filmu fabularnego.

W części *projekty wystaw* w syntetycznej, dobrze opisanej formie na fotografiach z realizacji zwraca uwagę – w mojej ocenie najważniejsza – cecha dobrych projektów wystawienniczych. To równowaga pomiędzy elementami scenografii wystawowej a eksponowanymi obiektami. To zapewne truizm, jednak jakże często projektanci „rozpędzają się” w efektach scenograficznych wśród których nikną wartości podstawowe ekspozycji – lub odwrotnie, wartości te nie są odpowiednio podkreślone. Czytając opisy i przeglądając fotografie zebrane przez autorkę w portfolio „widziałem” jak sądzę to co trzeba. Szkoda jedynie, że pani Malwina nie zamieściła choćby rzutów przynajmniej niektórych wystaw, co pozwoliłoby ocenić także rozwiązania organizacji przestrzeni, wyobrazić sobie wędrówkę widza ekspozycji, a nie tylko wrażenie niektórych przecięż fragmentów. Tłumaczy autorkę fakt, iż jak wynika z opisu, w wielu wystawach nie miała ona wpływu na aranżację całości.

Część *mebel, produkt* to siedem przedmiotów ilustrujących „dizajnerskie” umiejętności pani Antoniszczak w klasycznym zakresie naszego zawodu. Zwraca oczywiście uwagę skromnie zaprezentowany „Zestaw dotykowych pomocy edukacyjnych dla osób z niepełnosprawnością wzroku, przeznaczony do prowadzenia warsztatów na temat architektury Krakowa” sygnalizujący główny nurt zainteresowań autorki. A rozdział *instalacje* dobrze ilustruje z kolei swobodę poruszania się autorki w różnych przestrzeniach z użyciem często niekonwencjonalnych środków wyrazu. Portfolio uzupełnione jest kilkunastoma ilustracjami projektów studenckich zrealizowanych pod kierunkiem Kandydatki.

Oceniając całość dorobku pani Malwiny Antoniszczak – zaprezentowanego w portfolio – z przyjemnością stwierdzam iż jestem przekonany o jej profesjonalnym podejściu do dziedziny, w której się realizuje.

Ocena dzieła (dysertacji)

Ocenę dysertacji pani Malwiny Antoniszczak zacznę nietypowo, bo jakby od końca. „Bibliografia cytowana” obejmuje 23 pozycje drukowane, 5 źródeł elektronicznych oraz 45 „linków” do stron internetowych z których autorka korzystała. Zwykle z ostrożnością i pewnym dystansem podchodzę do zbyt rozbudowanego „spisu” źródeł umieszczonych w pracy doktorskiej, co może tworzyć domniemanie, że autorzy umieszczają w nim wszystko, co choć trochę wiąże się z opracowywanym tematem. Jednak nie w tym wypadku. Nawet z konieczności pobieżny przegląd tytułów i autorów, a także oczywiście odniesienia do treści dysertacji pozwalają stwierdzić, iż jest to zestawienie rzetelne i uzasadnione, a w konsekwencji zdecydowanie podnoszące wartość pracy doktorskiej Kandydatki.

Wstęp do dysertacji ujawnia, co oczywiste, cel pracy. To „*zaprojektowanie pomocy dotykowych do wystawy stałej Muzeum Podgórze, nowego oddziału Muzeum Krakowa. Obiekty te miały ułatwić poznawanie treści prezentowanych na wystawie osobom z dysfunkcją wzroku i jednocześnie stanowić interesującą propozycję dla wszystkich zwiedzających.*” Lecz wstęp ten jest jednocześnie interesującym wprowadzeniem, genezą zainteresowań autorki tematem, krótką opowieścią o drodze i wcześniejszych jej doświadczeniach, także rodzinnych, związanych z udostępnianiem osobom niewidzącym przynajmniej niektórych elementów zbiorów kilku muzeów, z którymi współpracowała. To dobrze napisane, ciekawe wprowadzenie.

Na kolejnych 30 stronach (Rozdział 1. *Projektowanie i dotyk*) dysertacji otrzymujemy potężny pakiet pogłębionej i dobrze udokumentowanej wiedzy o tak istotnym w tym wypadku zmyśle dotyku i jego wadze w projektowaniu. Jak pisze autorka „*Projektowanie uwzględniające percepcję dotykową wymaga specyficznego myślenia o formie i sposobie użytkowania...*”. Zdecydowanie popieram takie podejście. Jestem absolutnym zwolennikiem modelowania „materialnego” równoległe z powszechnym obecnie definiowaniem produktu w programach 3D. To techniki pracy projektanta, które powinny, muszą się uzupełniać. Chwała pani Antoniszczak iż tak dużą i ciekawą wiedzę na temat wagi dotyku zgromadziła w swojej pracy.

Kolejna część (Rozdział 2) to znowu niemały pakiet informacji o projektowaniu dla osób z niepełnosprawnością wzroku a w tym wyjaśnienie na czym polega „widzenie dotykiem”, co to jest tyflografika i na czym polega projektowanie makiet i modeli dotykowych. Wreszcie zawężamy się do zagadnień projektowania makiet i modeli dotykowych na potrzeby wystaw muzealnych – łącznie z opisem technologii wykorzystywanych do ich tworzenia – oraz z przykładami produktów przeznaczonych dla osób z dysfunkcją wzroku. Po kolejnym - znowu imponującym zawartością merytoryczną - rozdziale 3. (Dostępność muzeów) zapoznajemy się w dysertacji z jej sednem – projektem.

Dla przypomnienia – cytując autorkę: „*Zadanie projektowe polegało na opracowaniu pomocy dotykowych do wystawy stałej Muzeum Podgórze w Krakowie zatytułowanej Miasto pod kopcem Kraka. Celem było zwiększenie dostępności tej ekspozycji dla osób z dysfunkcją wzroku. Zadanie obejmowało również projekt ekspozytorów i elementów komunikacji wizualnej.*” Struktura opisu projektu, jak przystało na dobrze opracowany doktorat, zawiera kolejno sprawozdanie z części badawczej (wywiady, obserwacje, wnioski z nich wynikające), dalej konsultowane na bieżąco z autorami całej wystawy założenia projektowe (ogólne, funkcjonalne, a także materiałowo – technologiczne), wreszcie obszerny opis rozwiązań – ekspozytora, pomocy dotykowych, tyflografik. Opis zawiera także, znowu godne podkreślenia „sprawozdanie” z przeprowadzonych testów niektórych składowych projektu z wnioskami do uwzględnienia w realizacji. Cytując znowu autorkę „*Wykonane elementy projektu finalnego tworzą dotykową ścieżkę zwiedzania wystawy stałej Miasto pod kopcem Kraka w Muzeum Podgórze w Krakowie. Ścieżka jest zintegrowana z główną narracją ekspozycji, umożliwia dotykowe poznanie wybranych eksponatów, zagadnień i tematów składających się na opowieść o historii tej, obecnie dzielnicy Krakowa.*” Ścieżka składa się z 5 ekspozytorów stojących, 19 makiet i modeli, dwóch wykorzystanych obiektów gotowych, 9 tyflografik, 13 podpisów brajlowskich, 9 oznaczeń wraz z podpisami, tyfloplanu oraz 2 szablonów do rysowania.

Darujmy sobie w recenzji opis projektu - należy założyć, że jest on znany jej interesariuszom. Uważam, że trzeba jednak koniecznie zwrócić uwagę na formę i edycję także tej części opracowania. Jest logiczna, czytelna, nasycona bogato w treści podane w taki sposób, że czytając stronę po stronie pozwala on nie tylko zrozumieć decyzje projektowe i realizacyjne autorki ale także podkreśla wartości całej ekspozycji. „Wędrując” po kolejnych salach wystawowych (w ilustrowanym opisie Kandydatki), oglądając na fotografiach i rysunkach poszczególne eksponaty – elementy zrealizowanego projektu utwierdziłem się w przekonaniu o najwyższej wartości dysertacji pani Malwiny Antoniszczak.

Konkluzja

Klasyczna konstrukcja pracy doktorskiej ma zawierać ujawniony problem badawczy, dalej hipotezy i koncepcje jego rozwiązania, sprawozdanie z przeprowadzonych badań oraz ich wnioski i wyniki – a więc w tym wypadku projekt. Przedstawiona do recenzji praca zawiera wszystkie te elementy a wzbogacona jest o znakomity pakiet wiedzy o zagadnieniach związanych z projektowaniem dla osób z dysfunkcją wzroku. W podsumowaniu pani Malwina pisze: *„Choć temat dostępności jest coraz bardziej obecny w kontekście projektowania wystaw, to nadal brak jest spójnych wskazówek i wytycznych do realizacji pomocy dotykowych dla muzeów. Informacje zawarte w pracy mogą okazać się przydatne dla określenia takich wytycznych, a stworzenie zbioru dobrych praktyk dla projektowania pomocy dotykowych w formie krótkiego poradnika jest potencjalnym kierunkiem rozwoju projektu.”* Szczerze życzę Autorce aby ten rozwój nastąpił.

Biorąc więc pod uwagę cały dorobek twórczy oraz przedstawioną pracę doktorską, stwierdzam, że w mojej opinii całość spełnia odnoszące się do stopnia doktora wymagania Ustawy, a zatem konkluzja mojej recenzji jest jednoznacznie pozytywna. Jednocześnie korzystając takiej możliwości wnioskuje o wyróżnienie recenzowanej dysertacji, zgodnie z par. 21 ust. 1 Regulaminu ASP w Krakowie.

Marek Adamczewski